

SANT MAGÍ, A L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DE CERVERA

Ramon Gené Capdevila

Fa uns anys, en ocasió de les obres al Barri de Sant Magí de Cervera durant l'any 2016, les funcions litúrgiques de la tradicional festa de Sant Magí es traslladaren a l'església parroquial de Santa Maria de Cervera, on de comú acord s'ubicà provisionalment una imatge de Sant Magí, titularitat del Barri.

Acabades les obres i retornada la festa al Barri l'any 2017, també de comú acord, l'esmentada imatge romangué a la citada església parroquial de Santa Maria de Cervera, puig tant la Parròquia de Santa Maria de Cervera com l'Associació d'Amics de Sant Magí, amb l'aquiescència del Barri, cregueren oportú deixar-l'hi amb l'objectiu de difondre a tothom qui ens visita la devoció de la comunitat de Cervera a Sant Magí de la Brufaganya, anacoreta.

Més recentment, aquesta imatge s'ha traslladat, des d'una de les capelles del fons de l'església, en què restà aquests últims anys, a una de les capelles de la girola o absis. Com sigui que aquesta imatge de Sant Magí, la capella de l'absis i l'altar en què està dipositada tenen certa història que convé deixar anotada per a la posteritat, ens disposem, modesta i breument, a escriure-ho.

La Imatge

Elaborada de fusta de pi, amb els braços articulats i mans, peus i cara moldejats en guix i pintats. Medeix 88 cm d'alçada. Reposa sobre peu de fusta de 32 cm d'amplada, 23,5 cm de fondària i 8 cm d'alçada. Als peus de la imatge hi ha esculpida una palma (símbol del martiri) de 7,5 cm de llarg i 2,5 d'ample i la font, amb sis raigs desiguals. El vestit, hàbit d'una capa amb caputxa i casulla, és de vellut marró, adornat amb punta de coixí de fil daurat en tot el seu vol, i hom suposa que és el de l'anterior imatge de Sant Magí que es treia en processó. Duu, a més, al cap, una corona de metall de 29 cm de diàmetre, a la mà dreta, el gaiato, i a la mà esquerra, uns rosaris.

Segons consta en el Llibre de Comptes de Sant Magí, aquesta imatge era inicialment un Sant Josep i fou donada per la Sra. Assumpció Albareda a l'església de Sant Cristòfol de Cervera. Els Administradors del Barri de Sant Cristòfol l'oferiren als Administradors de Sant Magí, acabada la guerra civil, i a instàncies de Mn. Josep Arques, atès que les anteriors imatges de Sant Magí havien estat cremades a la placeta el 24 de juliol de 1936, dia en què

la capella de Sant Magí de Cervera fou saquejada. El fuster Sr. Jacint Oliveres va arranjar el pedestal per representar la palma del martiri i la font amb els raigs, i el pintor Sr. Magí Serès es va encarregar de pintar-la. Així mateix, la imatge fou revestida amb les robes de l'antiga imatge de Sant Magí que sortia a processó.

Després d'anys en què la imatge presidí, primer la capella i després "la cova", i d'alguns ensurts causats per la humitat, el 1999 va ser restaurada de nou per la M. Pilar Sanou Sánchez i el Sr. Manuel Gutiérrez (*Serafin*).¹

Les Capelles

Des de l'any 2017 fins al present 2020, la imatge de Sant Magí que acabem de descriure s'ubicà a la capella de Sant Josep -abans de les ànimes del purgatori-, al fons de la nau (no deixa de ser curiós que, com hem apuntat, la imatge indicada era precisament, d'origen, un Sant Josep). Recentment, com apuntàvem al principi, ha estat traslladada a la capella de l'absis anomenada de Santa Anna.

Inicialment dedicada doncs a la mare de la Verge Maria, ben aviat acollí la Confraria de Santa Maria, que juntament amb la Confraria de Sant Nicolau, o dels preveres, i la del Sant Esperit, fou de les més destacades a la nostra ciutat.

A partir de 1636, s'hi ubicà, procedent suposadament de l'altar major, la Mare de Deu del Coll de les Sabines, imatge de fusta policromada del segle XIII que avui,

patrona de la ciutat, presideix novament la nau des del seu setial. Fou, a més, coberta amb vestits postissos, d'acord amb el gust de l'època, fins que essent bisbe de Solsona, Vidal i Barraquer, que després esdevingué cardenal, es va disposar treure les vestimentes de les imatges.

Resulta especialment curiós i destacable, als efectes que ara ens ocupen, que la Festa de la Mare de Déu del Coll de les Sabines es celebrava el dia 5 d'agost de cada any, per la Verge de les Neus, amb benedicció i repartiment d'aigua.² I és que són moltes les festes religioses que comparteixen elements amb la nostra de Sant Magí (per citar només un parell d'exemples, l'aigua de la gruta de la Mare de Déu de Lourdes o, salvant les distàncies, la conegudíssima aigua del Carme).

Entenem que amb el pas del temps, aquesta festa pròpia de la Mare de Déu del Coll de les Sabines es fusionà amb la festa de l'Assumpció de Maria, tal i com encara avui es celebra. En efecte, a l'altar major anterior al baldaquí actual s'ubicà al capdamunt del retaule una gran imatge de l'Assumpció de la Verge, entre un estol d'àngels, núvols i raigs solars, escenificant la seva pujada al cel. En menys de 15 dies doncs, Cervera celebrava en honor a Maria, la

¹ MAS SEGURA, Josep, "Història d'una imatge" a *Quaderns Barri de Sant Magí*, Núm. 9. Pàg. 37-39.

Altar de la Mare de Déu dels Àngels s l'església de Sant Antoni.
Fotografia de Ramon Gené.

Festa de la Mare de Déu del Coll (pròpiament parroquial, en el dia de la Verge de les Neus), i la Festa de l'Assumpció de Maria -per bé que no fou instituit oficialment com a dogma fins l'1 de novembre de 1950 pel Papa Pius XII-, a banda de la festa de la Mare de Déu dels Àngels, que tenia lloc el 2 d'agost a l'església de Sant Antoni.

El dissabte 11 de novembre de 1922, construït l'actual baldaquí d'estil inspirat en el romànic, dissenyat per l'arquitecte Sr. Francesc Folguera, a instàncies de Mn. Jeroni Roca, declarada Madonna Santa Maria, sota l'advocació del Coll de les Sabines, com a Patrona de la Ciutat de Cervera, i bellament restaurada la imatge, el bisbe de Solsona, Valentí Comellas

l'entronitzà a l'altar major. Aquest mateix dia s'estrenaren els nous goigs, amb lletra de Mn. Josep M.ª Montanyà i música de Mn. Lluís Romeu, que substituïren els que es cantaven “a l'antiquíssima imatge de Santa Maria del Coll de les Sabines que es venera en sa pròpia capella de la parroquial església de la ciutat de Cervera”.³

Tot plegat propicià la unió d'ambdues

³ Fulla Parroquial de Cervera, 5 de novembre de 1922 (Any VI, N° 288). L'any 1934 Mn. Antoni Malats de la Parròquia de Gràcia de Barcelona, n'escrigué uns altres goigs -resultant guanyador del primer premi en el Certamen Literari organitzat per l'Acadèmia Mariana de Lleida en honor de la Mare de Déu del Coll de les Sabines-. La versió que es canta habitualment és però l'estrenada en motiu de l'entronització de la imatge el 1922.

GOIGS

a llaor
de
MADONA

del Coll
de les Sabines
de
CERVERA

TORNADA

Blanca Rosa sense espines
que a Cervera heu esclatat.
Flor del Coll de les Sabines
perfumeu nostra ciutat.

Llavors mat, no trigà gaire
l'antic poble a deixà el riu:
i seguint la vostra llaire,
dalt del Coll, va penjà el nin.
Des que són vostres veïnes,
nostres llars han prosperat:
Flor del Coll de les Sabines
perfumeu nostra ciutat.

Ea molt temps, era petita
l'ara humil que us acullí
mex, si avans fou una ermita,
ara és temple gegantí.
Mai el corc de les ruïnes
vostre imatge ha profanat.
Flor del...

Vostre imatge està asseguda
i ací es deu trobar ten bé,
que apar dir-nos complaguda:
filllets meus, no us deixaré.
Esteneu les ales fines
del mantell poicromat.
Flor del Coll...

Clar esteu de la Segorra,
seguint vostre esguard sublim,
com una cura que s'empara,
heu pujat dalt d'aquest cim.
La claror de vostres mines
la Greuera ens ha mostrat.
Flor del Coll...

Des del Coll, feu de Pastora
de les llars que hi ha a Fontora,
vostre mà ens és guadora
pels camins de cada jorn.
No ens fan por les salvagines
si un tenim sempre al costat.
Flor del Coll...

Cada llar en Vos espera,
en la joia i el perill,
feu que vetllí per Cervera.
l'esguard dolç del vostre Fill.
Recundant pluges divines
feu-nos ploure a bell ruixat.
Flor del Coll...

Damunt nostra carn malaïta,
pel dolor que se'ns fa etern,
feu sentir de vostra galta
el suau escalf matern.
Les pregàries cervernes
en tot temps heu escoltat.
Flor del Coll...

Com aquell estol de savis
que, prop vostre un jorn flori,
apentem de vostres llavis
nostre excels i etern destí,
No volem falses doctrines,
deu-nos fruits de veritat.
Flor del Coll...

Puig del Bill de l'Etern Pare
vostre sí pastà el forment,
feu, que dins la terra mare
frutti sempre la sement.
Els graners i nostres tines
Vos cana any heu curullat.
Flor del Coll...

L'arbre sant dels Exercicis,
prop de Vos posà l'arrel;
l'heu mirat amb ulls propicis
i ara el cim ja toca el cel.
Oh, Font d'aigües cristal·lines
que l'heu ben assonat!
Flor del Coll de les Sabines
perfumeu nostra ciutat.

TORNADA

Puig que amb veus ben argen-
tines
vostres goigs tots hem cantat.
Flor del Coll de les Sabines
perfumeu nostra ciutat.

Nihil obstat
EL CENSOR

Dr. Angel Muniriv,
Cgo.

IMPRIMATUR

Solsona, 26 Junia 1936

Dr. Salvador Saladrinyet

Pto. Vicarie General

Lletres: Mre J. Jaldre   Música: Mre M. Romeu.

ANTICIPA CANÇÓ

GRAN DIA

GRAN DIA

COSSON

GRAN DIA

GRAN DIA

L'Excel·lentíssim Senyor
Bisbe de Solsona Dr.
Vicens Enrique i Taran-
con, ha benignament
concedit 100 dies d'in-
dulgència als qui devo-
tament cantin o lle-
geixin aquests Goigs.

Processó de la Mare de Déu. ACSG.
Publicada a la Història Gràfica de Cervera.

celebracions en una de sola, a celebrar el dia 15 d'agost (Festa de l'Assumpció), tal com encara avui es duu a terme, si bé en aquells anys -en què comptava amb l'impuls de l'Associació de Filles de Maria-, es realitzava un programa ben complet, que començava la vigília i s'allargava durant l'octavari, bo i celebrant-se durant el dia principal diverses misses, oració de vespres, processó, trisagi a la Mare de Déu i besamans. I encara es dedicava tot el mes d'agost sencer a Madonna Santa Maria.

Amb tot, curiosament, cap de les festes majors de Cervera està dedicada a la Mare de Déu del Coll de les Sabines, la nostra Patrona. I és que la Verge Maria,

exemple d'humilitat perfecta, cedeix el lloc, podríem dir, al Sant Crist de Sant Antoni, al setembre, al Santíssim Misteri del "*lignum crucis*", al febrer, i encara, per tradició popular i fervor d'un barri que omple tot Cervera d'aigua, espígol i ruquets al compàs d'una havanera, a Sant Magí de la Brufaganya en el mes d'agost.

De l'antic retaule i del lliç de la Mare de Déu o Mare de Déu morta, que es venerava en aquesta mateixa capella i es portava en processó cada 15 d'agost pels carrers de la ciutat, no en queda més que el record en les cròniques i alguna que altra fotografia en blanc i negre. Podem observar-ne encara però, això sí, el rastre

Capella de Santa Anna a l'Església Parroquial de Santa Maria.

de les obertures que es practicaren al mur i que donaven accés a l'antic cambril de la Verge.

L'Altar

Finalment, cal donar compte que l'altar en què s'ha ubicat definitivament Sant Magí és el que durant molts anys hi hagué a la capella del Sagrari (*o de la Mare de Déu dels Àngels*) de l'església de Sant Antoni de Cervera. Hom pot observar-hi encara les marques del Sagrari.

Aquest altar fou desmuntat en ocasió de la renovació integral de la capella del Santíssim Sagrament de l'església de Sant Antoni de Cervera, i que s'emmarca en el procés global de restauració i millora d'aquest temple, la primera fase de la qual, conclosa per la Festa Major del Sant Crist de l'any 2015, va consistir en les imprescindibles reparacions en els murs i en les cobertes a fi d'evitar-ne les humitats i deslluïments, el canvi del paviment, la ubicació d'un nou cancell i la confecció de les pintures de la Verge Maria i Sant Joan que acompanyen Jesús en la Creu. La nova capella que ara ens ocupa, i el nou sagrari, foren beneïts per l'Il·lm. Rvdm. Sr. Xavier Novell, Bisbe de Solsona en el marc d'una solemne missa, el diumenge 1 de juliol de 2018.⁴ Finalment, per la Festa

---

⁴ D'acord amb l'explicació realitzada abans d'iniciar-se la celebració per part de Mn. Xavier Romero, Rector de la Parròquia de Cervera, el sentit artístic i teològic de la capella, amb una evident missió catequètica és el següent: En la capella hi trobem tres plafons vermellosos amb les inicials F, P, S; el retaule amb la Verge Maria i una creu desdibuixada i, al davall, en diagonal, el sagrari daurat amb una silueta de peix amb la inscripció IXΘΥΣ a l'interior.

Major del Sant Crist del propassat 2019, s'inaugurà la restauració de la talla del Sant Crist realitzada pel Centre de Restauració de Bens Mobles de la Generalitat de Catalunya, i es recuperà també el toc de la petita campana del temple que, des de feia molts anys, restava en silenci.⁵

Els tres plafons evocuen a la figura de la Santíssima Trinitat: Pare, Fill i Esperit Sant (*Spiritus Sancto in llatí*) -noteu que el Fill està a la dreta del Pare, tal com es narra en les Sagrades Escripures i es canta al Credo-. La Verge Maria és per a l'Església a través d'on el Fill de Déu entrà en el món i es feu carn, el Cos de Crist. Aquí rau el sentit de la posició de la Verge en el retaule, entre la Santíssima Trinitat i el sagrari. Com expressaren Sant Fulgenci i Sant Bernat de Claravall (*Cf. De adventu Domini sermo II, 5*) "*Maria és l'escala celestial, per ella Déu baixa a la terra*". Finalment, el sagrari, amb la silueta del peix, signe cristià de l'església primitiva, i el mot ΙΧΘΥΣ ("*peix*" en grec clàssic, acròstic de "*Jesucrist, Fill de Déu Salvador*"), i que ens recorda també l'enviament a la missió evangelitzadora de l'Església en les paraules de Jesús: "*Veniu amb mi i us faré pescadors d'homes*" (Mt. 4,18-22). En definitiva, amb una sola mirada, degudament formada teològicament, els fidels poden copsar el misteri de la Santíssima Trinitat, l'Encarnació del Senyor, la seva Passió, Mort i Resurrecció, i la missió de l'Església en el món.

⁵ S'escapa de les pretensions del present treball les vicissituds dels campanars i campanes de l'església de Sant Antoni de Cervera. En tot cas, deixarem anotat que el campanar romànic original, de planta quadrada, fou enderrocat, en llur part superior, durant la Tercera Guerra Carlina, concretament l'any 1875, per part de les tropes liberals acampades a la Universitat (a fi que no pogués ser utilitzat en contra pels partidaris de Carles). Vegeu LLOBET I PORTELLA, Josep M. "Construcció i destrucció de la part superior del campanar de Sant Antoni (1563-1873)", dins Segarra, 831-832, 1979. RAZQUIN I FABREGAT Ferran, "El Sant Crist de Cervera". Notes Històriques, Barcelona, Foment de Pietat, 1933; i RODRÍGUEZ XIMENOS, Joan Ramon, "Sant Antoni contra la Universitat: el cementiri i la impremta

Altar de Sany Magi a l'Església Parroquial de Santa Maria.
Fotografia del Nen del Tribo.

Conclusió

I fins aquí la història d'un Sant Josep, de Sant Cristòfol que, reconvertit en Sant Magí, i després de diverses vicissituds, anar a parar a la capella de Santa Anna de l'església parroquial -on durant més de dos segles s'havia venerat a la Mare de Déu del Coll de les Sabines-, i fou col·locat sobre l'altar que, fins fa ben poc, a la capella de la Mare de Déu dels Àngels de l'església de Sant Antoni, acollia el sagrari, o sigui, Jesús mateix Sagramentat.

En motiu de la pandèmia de la COVID-19 i les mesures sanitàries decretades, les festes de barri (*Sant Antoni de Pàdua, Sant Cristòfol, el Carme...*) s'han traslladat a les esglésies de Sant Antoni i/o de Santa Maria, les dues úniques que estan obertes al culte en el moment d'escriure aquestes ratlles -el Carme i Sant Agustí

foren tancades al públic per preservar del virus a les persones grans de les residències així com a les monges, sense perjudici de celebrar-s'hi missa privada, i la resta per qüestions d'espai.

Potser convindria preguntar-nos doncs si podríem tornar a dotar les diferents capelles de l'església major que resten buides o infrautilitzades amb les diverses devocions que perduren a la nostra ciutat, en els diferents barris i/o entitats, seguint l'exemple d'aquest viatger Sant Magí de la Brufaganya o de Sant Jaume -una imatge del qual es col·locà fa pocs anys també a Santa Maria per impuls de l'Associació d'Amics del Camí de Sant Jaume de Cervera i la Segarra-.

Així, qualsevulla persona que visités l'església de Santa Maria la trobaria curulla de les devocions de la nostra ciutat, i d'un sol cop de vista, i amb les preguntes pertinents, es faria creus de les nombroses i interessantíssimes tradicions culturals i religioses que tenim. De fet, podem donar fe que la imatge de Sant Magí que motiva aquest escrit ja ha donat peu, durant aquests últims anys, que nombroses persones que acudeixen per un o altre motiu a l'església parroquial s'assabentessin de la nostra festa, i això no pot ser sinó motiu d'orgull i de goig per tots els "Amics" d'aquest sant. Queda dit, doncs. Molt Bona Festa de Sant Magí!

(1755-1782)" a Miscel·lània Cerverina 18, Centre Municipal de Cultura, 2008. El segon campanar, de paret i certament majestuós com es pot observar en alguna fotografia antiga, es destruí en l'última guerra civil. Des de llavors, només una petita campana entre dos pilars en restava de testimoni, i encara, en silenci. Per la festa major de l'any 2019, en motiu de la restauració del Sant Crist, es procedí a una petita intervenció en el campanar, fent baixar una cadena i facilitant que la campana, després de molt temps, pogués tornar a sonar.